

Marinehistorisk Tidskrift

OKTOBER 1978

11. ÅRGANG

NR. 3

MARINEHISTORISK SELSKAB

Medlemmer indbydes til møde

tirsdag den 28. november 1978 kl. 20

i Søofficersforeningens lokaler, Ovengaden O. Vandet 62 B, hvor

museumsinsp. Ole L. Frantzen og cand.mag. Birger E. Thomsen

vil tale om

Orlogsskibet "Holsten", fra køl til mast; et togt gennem marinens arkivalier.

Efter mødet vil der blive arrangeret spisning, hvor der vil blive serveret smørrebrød, øl, kaffe for 25 kr. pro persona. Tilmelding til spisningen må ske senest søndag den 26. november til sekretæren, Jørgen H. Barfod, (02) 87 22 54, eller til H.C. Bjerg, (02) 86 18 28.

Bestyrelsen

**Selskabet Orlogsmuseets Venner's 16. ordinære generalforsamling
onsdag den 31. maj 1978 kl. 16.30.**

Generalforsamlingen fandt sted i Det kongelige danske Oldskriftselskabs sal, Nationalmuseet.

Formanden, direktør Frantz Harlang bød de fremmødte medlemmer velkommen og mindedes herefter direktør H.P. Christensen samt kontreadmiral H. Marius Petersen. Direktør H.P. Christensen, der afgik ved døden den 21. december 1977, var en af Selskabets medstiftere og havde således haft sæde i bestyrelsen i mere end 17 år. Kontreadmiral H. Marius Petersen, der var indtrådt i bestyrelsen i 1974, havde på forskellig måde vist Orlogsmuseet sin positive og velvillige interesse. Admiralen afgik ved døden den 2. maj i år.

Valg af dirigent.

På bestyrelsens vegne foreslog formanden generalkonsul Preben Harhoff valgt som dirigent, hvilket forslag vedtoges med akklamation.

Efter at have konstateret generalforsamlingens lovlige indvarsling gav dirigenten ordet til formanden for aflæggelse af årberetning for 1977.

Ad punkt 1: Formandens beretning.

Direktør Harlang oplyste, at det alt i alt havde været et godt år for Selskabet. Der havde været en stigning i medlemstallet fra 676 i januar 1977 til 781 i januar 1978, altså en fremgang på 105 medlemmer. Formanden oplyste, at 27 medlemmer var firma-medlemmer, og at juniorerne udgjorde 37 medlemmer.

Formanden bragte Selskabets mange donatorer en fornyet tak for deres interesse for og hjælp til den gode sag. De modtagne

tilskud beløb sig til i alt 65.830 kr., som har gjort det muligt for Selskabet at yde et bidrag til museets drift på 38.778 kr., som er anvendt til museumsfaglige formål samt derudover at skænke museet to oliemalerier udført af Chr. Benjamin Olsen og en porcelainspibe dat. 1871 samt ydermere at yde tilskud til køb af to tegninger udført af Knud Nielsen Benstrup gengivende slaget i Køge Bugt 1710.

Udover den nævnte støtte til museet har Selskabet i anledning af 300-års-dagen for admiral Niels Juels sejr i Køge Bugt den 1. juli 1677 hos Sporrøng i sølv og bronze ladet fremstille kopier af Niels Juel-medaillen, hvoraf admiralens personlige eksemplar tilhørende Niels baron Iuel-Brockdorff findes i museets samlinger på Valdemars Slot.

En del af disse medailler er skænket museet til anvendelse som gaver, resten — 400 eksemplarer i sølv og 800 i bronze — er og vil blive solgt af Selskabet, der ved årets udgang havde haft en nettofortjeneste på kr. 2.529 af dette salg.

Venneselskabet havde den 1. oktober indbudt sine medlemmer til en omvisning på Holmen, et arrangement, hvori også Marinehistorisk Selskabs medlemmer deltog. Omvisningen, der fandt sted med Orlogsmuseets direktør som cicerone, havde samlet ca. 60 deltagere.

Beretningen godkendtes af forsamlingen.

Ad punkt 2: Regnskab for 1977.

Sekretæren, museumsdirektør B. Munthe Morgenstierne aflagde regnskab for året 1977, for hvilket der gaves decharge.

Ad punkt 3: Valg til bestyrelse.

Dirigenten oplyste, at højesteretssagfører Kjeld Rørdam, direktør Vincent Petersen og departementschef Agnete Vøhtz skulle afgå efter tur, men at alle var villige til genvalg. Alle genvalgte med akklamation.

Ad punkt 4: Valg af revisor.

Dirigenten meddelte, at der fra bestyrelsens side var stillet forslag om genvalg af Centralanstalten for Revision, hvilket forslag godkendtes af generalforsamlingen.

Ad punkt 5: Eventuelt.

Direktør S. Wolff-Jacobsen takkede for omvisningen på Holmen og forespurgte, om der evt. kunne laves yderligere omvisninger.

Formanden takkede for interessen og oplyste, at det var hensigten i løbet af efteråret at arrangere en udflugt til Valdemars Slot.

Efter at dirigenten havde erklæret generalforsamlingen for hævet, bragte formanden, direktør Frantz Harlang en tak til dirigenten og til generalforsamlingens deltagere for fremmøde.

Uden for dagsordenen.

Efter generalforsamlingens afslutning gav museumsdirektør Munthe Morgenstierne en redegørelse for museets arbejde i 1977 og dets fremtidsplaner, oplysninger der i museets årsberetning er tilsendt Selskabets medlemmer efter generalforsamlingens afholdelse.

Kommandørkaptajn Søren Laub gav udtryk for det ønskelige i en sammensmeltning af Orlogsmuseets og museumsmagasinet samlinger og forespurgte med henvisning til Qvinti Lynette-projektet som midlertidig ordning, hvilke planer komiteen havde på længere sigt for museets placering.

Munthe Morgenstierne oplyste, at man ville søge overtagelse af Søkvæsthusets sdr. sidebygning, som inden for en overskuelig fremtid forventes rømmet af Rigsarkivet.

Jan Boman efterspurgte en mere aktiv PR-indsats fra museets side, herunder udstillinger på skoler mv.

Munthe Morgenstierne oplyste, at museet tidligere og med stort udbytte havde arrangeret skoleudstillinger, men at man på grund af personalemangel havde måttet opgive dette initiativ.

Han henviste i øvrigt til de mange særudstillinger, museet gennem årene havde arrangeret, bl.a. i indkøbscentre, banker mv., og at pressen i øvrigt viste museet en overordentlig stor velvilje.

Direktør S. Wolff-Jacobsen gav som kommandørkaptajn Søren Laub udtryk for sin glæde over TV-udsendelsen om Nyboder og forespurgte, hvorledes kontakten havde udviklet sig mellem Søværnet og museet.

Munthe Morgenstierne oplyste, at forbindelsen mellem de nævnte parter i dag kan karakteriseres som særdeles positiv, og han nærede ikke tvivl om, at dette forhold ud i fremtiden kun vil kunne blive til gensidig glæde og til største nytte for samlingernes anvendelse og udnyttelse til belysning af orlogsflådens kulturhistoriske og søkrigshistoriske aspekter.

Overassistent Ejner Klausen forespurgte, hvor lang tid man påregnede, at særudstillingen på Admiral Hotel skulle løbe.

Munthe Morgenstierne oplyste, at der indtil videre var truffet aftale om, at udstillingen, der i øvrigt har et meget stort antal besøgende, skal henstå til udgangen af 1979.

Efter formandens tak til direktør Munthe Morgenstierne for redegørelsen for museets forhold, sluttede mødet kl. 17.30.

Som dirigent

Preben Harhoff

B. Munthe Morgenstierne
sekretær

En amerikaner ser på dansk marinehistorie

Det hører til sjældenhederne, at udenlandske forskere beskæftiger sig med dansk marinehistorie. En amerikansk historiker, Charles W. Petersen, af dansk afstamning har ved University of Maine, Orono, USA, erhvervet doktorgraden på afhandlingen "England and Danish Naval Strategy in the Seventeenth Century". Den fylder over 350 maskinskrevne sider. Som thesis-advisor har han haft den kendte amerikanske maritime strategihistoriker Clark G. Reynolds, der i 1974 udgav værket "Command of the Sea: The History and Strategy of Maritime Empires", New York. Udgangspunktet i Petersens afhandling er begrebsapparatet, som Reynolds udvikler. Reynolds skelner mellem tre typer sømagter eller magter: 1) the true maritime or "blue water" power, 2) the continental nation og 3) the small nation. Petersen mener, at Danmark-Norge i det nævnte tidsrum, på trods af, at det søgte at opnå fuld maritim magtstatus, må rubriceres som havende "a continental naval status" i Reynolds klassifikationssystem. I forbindelse med denne analytiske konstatering udvikler Petersen sin hovedtese, der går ud på, at Danmark-Norge i slutningen af det 17. årh. ikke fuldt ud erkendte sine muligheder som sømagt og sit deraf følgende interessefællesskab med England. Efter forfatterens mening var det således et fejlgreb, at Danmark-Norge valgte Holland som allierede i stedet for at knytte sig nærmere til England. Danmark og England ville efter forfatterens mening i fællesskab have udgjort en meget stærk sømagtsalliance. Det, at Holland blev valgt i stedet for England som allierede, medførte, at Danmark-Norge ikke opnåede "full maritime power"-status. Der er meget rigtigt i Petersens betragtninger og selve problematikken er i sig selv interessant, men det hele bliver unægteligt lidt hypotetisk. I det metodiske adskiller afhandlingen sig derved fra disputatser, således som vi kender dem i Danmark.

Det er rigtigt, således som Petersen konstaterer, at der mangler

"systematic analysis of Denmark's strategic limitations as a naval power", men helt så dårligt står det nu heller ikke til med dansk marinehistorisk forskning, således som Petersen giver udtryk for i sin afhandling. Han giver et mildest talt meget mistrøstigt billede af den danske marinehistoriske forskning. Man får ved at læse denne afhandling nærmest indtryk af, at den danske flådes historiske arkiver henligger i eet rod. Forfatteren har 1973-74 besøgt Danmark og drevet studier bl.a. på Marinens Bibliotek, men det kan undre, at han ikke har fået forbindelse med danske marinehistorikere og historikere. Det er således en kendsgerning, at Jørgen H. Barfod og Finn Askgaard på dette tidspunkt har siddet og arbejdet med større værker om netop dette tidsafsnit, som Petersen behandler i sin afhandling. Det virker derfor lidt overraskende, når han skriver, at "no professional Danish historian has chosen maritime affairs as his chief interest".

Afhandlingen bygger stort set på trykt kildemateriale, hvorfor den ikke for den danske marinehistorisk interesserede vil bringe meget nyt — ud over naturligvis synsvinklen, som er udtryk for en ny måde at anskue Danmark-Norges maritime historie på. Afhandlingen giver derigennem et indtryk af den danske maritime historie og indflydelsen af landets beliggenhed på de udenrigspolitiske forhold. Der vil nok kunne rejses indvendinger mod en del af det metodiske i afhandlingen, ligesom det må beklages, at forfatteren ikke under udarbejdelsen fik kontakt med danske historikere, således at flere forekommende misforståelser kunne være blevet undgået. Afhandlingen bør imidlertid animere indenlandske forskere til at tage tilsvarende problematikker op i forbindelse med studiet af den danske marine- og søkrigshistorie.

Da afhandlingen næppe vil blive trykt som egentlig bog, vil den i duplikeret form blive anskaffet til Marinens Bibliotek, hvor interesserede så vil kunne låne den.

Hans Chr. Bjerg

Marinehistorisk Tidsskrift

Index til 6. – 10. Årgang

1973 – 1977

Redaktion:

Hans Christian Bjerg

Udgivet af

Marinehistorisk Selskab
Selskabet Fregatten Jyllands Venner
Selskabet Orlogsmuseets Venner

1 9 7 8
København

Artikler

Jørgen H. Barfod:

Vor flåde og vor skibsfart i nutidens historie-
skrivning 1/1976 p. 11-17

H.C. Bjerg:

Den marinehistoriske forskning og søværnets
museumsproblemer 1/1973 p. 7-18

H.C. Bjerg:

Et dansk u-båds-projekt 1808 2/1973 p. 31-38

H.C. Bjerg:

Drømmen om et orlogsmuseum. 3-4/1973 p. 93-102

H.C. Bjerg:

Fregatten "Hummeren" 1664. Forsøg på
identifikation af den ældste, bevarede kgl.
approberede danske skibstegning. 3-4/1974 p. 85-87

H.C. Bjerg:

Maleriet "Danske Orlogsskibe i det 18de
Aarhundrede" — hvilke skibe ses på maleriet. . 1/1975 p. 8-14

H.C. Bjerg:

Søetatens Kort- og Tegningssamling.
En proveniensoversigt 1/1975 p. 15-24
2/1975 p. 37-48

H.C. Bjerg:

Orlogsmuseets såkaldte model nr. 47. 2/1975 p. 30-35

H.C. Bjerg:

Det danske søofficerskorps gennem
275 år 1/1976 p. 18-23

H.C. Bjerg:

Kommandørkaptajn R. Steen Steensens
forfatterskab 1931-1974. 2/1977 p. 34-36

Claus Bjørn:

Captain Mahan og hans betydning for stor-
magternes flådepolitik op til 1914. 3-4/1973 p. 65-93

Ole Crumlin-Pedersen:

Undervandsarkæologi og Vragbeskyttelse . . 1-2/1974 p. 42-44

Jens Schou Hansen og H.C. Bjerg:

Vragene i Øresund af danske krigsskibe fra
1801 og 1807 1-2/1974 p. 9-41

Kai Hertz:

Fregatten Jylland — En redegørelse. 1/1976 p. 9-24

Gunnar Olsen:

Den Slesvig-holstenske marine 1848-2851 . . . 2/1977 p. 37-68

Jan Olsen:

Søetatens Bygmestre 1668-1878. 4/1975 p. 92-117

Jan Olsen:

Søetatens Bygningsadministration
1660-1848 3/1977 p. 76-92

F.H. Kjølse:

Lad tingene tale. 2/1976 p. 39-44

Flemming Larsen:

Københavns Søbefæstning. 3/1976 p. 57-76

H. Daugaard Larsen:

Väderö. Stedet, hvor englænderne begravede
deres døde efter Slaget på Rheden 1801 2/1975 p. 35-36

Kurt Lenum:

Tre sjældne danske marinedolke 1/1973 p. 19-22

H.D. Lind:

De senere aar af admiral Niels Barfods
Levnetsløb. 2/1973 p. 39-47

B.v. Munthe af Morgenstjerne:

Den marinehistoriske forskning og Søværnets museums problemer — en supplerende kommentar . . . 2/1973 p. 30

Reginald Spink:

H.M.S. Anholt. En episode fra Napoleonskrigene 3-4/1974 p. 59-84

R. Steen Steensen:

Et af verdens mest berømte skibe fundet. . . 1-2/1974 p. 47-48

Birger Thomsen:

De dansk-norske kanonbåde 1780-1850. . . . 3/1975 p. 57-83

Birger Thomsen:

De dansk-norske kanonbåde 1780-1850, II . 4/1977 p. 98-115

H.-H. Wesche:

Fregatten "Jylland"s skæbne 1/1973 p. 4-6

Forskelligt

Ankerknappen 200 år i den danske marine

(H.C.Bjerg) 4/1975 p. 120

Boggave til Marinens Bibliotek 1/1975 p. 6

Hvor blev militærhistorien af? — En diskussion om

forskning i militærhistorie. 1-2/1974 p. 7-8

Kampen i Eckernförde 5. april 1849

(H.C. Bjerg) 1-2/1974 p. 44-46

Lidt om at tælle kanonporte — en berigtigelse

(H.C. Bjerg og R. Steen Steensen) 3-4/1974 p. 90-91

Marinehistoriske spørgsmål og svar 1-2/1974 p. 51

3-4/1974 p. 84

Marinehistorisk Selskabs stiftelse og virksomhed	
1951-76	1/1976 p. 3-10
Marinestabens historiske konsulent	3-4/1974 p. 54
Orlogsmuseet opretter filial på Valdemar Slot (H.C. Bjerg)	1-2/1974 p. 4
Orlogsmuseet — Samlingerne på Valdemar Slot ...	3-4/1974 p. 58
Søværnets Officersskoles jubilæum forberedes (F.A.)	3-4/1974 p. 87
Søheltenavne til Søværnets nye torpedobåde .	3-4/1974 p. 88-89

Meddelelser fra selskaber og om konferencer

Meddelelser fra Marinehistorisk Selskab:

1/1973 p. 2, p. 3; 2/1973 p. 29; 1-2/1974 p. 2; 3/1975 p. 50-55
4/1975 p. 90-91; 1/1976 p. 2; 1/1977 p. 1; 2/1977 p. 26

Meddelelser fra Selskabet Orlogsmuseets Venner:

3-4/1973 p. 61-64; 3-4/1974 p. 55-57; 3/1975 p. 52-53;
3/1976 p. 51-56; 3/1977 p. 72-75

Meddelelser fra Selskabet Fregatten Jylland's Venner:

1/1973 p. 3; 2/1973 p. 27-29; 1-2/1974 p. 5-6; 3-4/1974 p. 57;
1/1975 p. 5; 2/1975 p. 28-29; 3/1975 p. 54-55; 2/1976 p. 27-34;
3/1976 p. 47-50; 1/1977 p. 5-8; 2/1976 p. 27-34; 3/1977 p. 71
4/1977 p. 95-97

Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforsk- ning:

3-4/1974 p. 71-74; 1/1975 p. 2; 4/1975 p. 103-106; 2/1976
p. 3-37; 4/1977 p. 94

Indbydelse til Dansk Maritimhistorisk Konference 22.-24. marts 1974:

3-4/1973 p. 79-82

Dansk Maritimhistorisk Konference 1974:

1-2/1974 p. 3

Militærhistorisk Kontaktudvalg:

3-4/1974 p. 92

Militærhistorisk Konference 1975:

1/1975 p. 3-4; 2/1975 p. 27

Nekrologer

Erik Borg in memoriam (H.C. Bjerg) 3/1975 p. 51

V. Topsøe-Jensen in memoriam (E. Friisager). 2/1976 p. 38

R. Steen Steensen in memoriam (H.C. Bjerg) 1/1977 p. 3-4

Boganmeldelser

R. Steen Steensen:

De danske kongers skibe (Benny Christensen) . . . 1/1973 p. 23

Jul på Havet. (H.C. Bjerg) 1/1973 p. 23

Kay Larsen:

Danmarks Kapervæsen 1807-14 (H.C. Bjerg) . . . 2/1973 p. 48

Jul på Havet 1973 (Benny Christensen). 3-4/1973 p. 64

H.D. Lind:

Kong Kristian den Fjerde og hans mænd på

Bremerholm (H.C. Bjerg). 1-2/1974 p. 48

E. Borg:

Den danske marines uniformer gennem tre århundreder (H.C. Bjerg og Birger Thomsen) 1-2/1974 p. 49-51

S.A. Saugmann: Ørvandils Fod. (R. Steen Steensen). 1/1975 p. 6

Handels- og Søfartsmuseets Årbog 1974 (H.C. Bjerg) 1/1975 p. 7

Finn Askgaard:

Kampen om Østersøen 1654-60 (H.C. Bjerg) . 3/1975 p. 84-85

D. Macintyre m.fl.:

Alle tiders Krigsskibe (H.C. Bjerg) 3/1975 p. 85-87

Anders Monrad Møller:

Københavns Handelsflåde 1814-1832

(Benny Christensen) 3/1975 p. 87-88

Kåre Holt:

Sjøhelten (om Tordenskiold) (H.C. Bjerg) . . 4/1975 p. 118-120

Dieter Jung m.fl.:

Anstriche und Tarnanstriche der deutschen

Kriegsmarine (J.H. Barfod) 3/1975 p. 75

Kampen ved Tripolis 1797.

Uddrag af matros Chr. Nielsen Smidts levnedsskildring 1777-1838.

For et stykke tid siden modtog redaktionen af Marinehistorisk Tidsskrift ovennævnte dagbog fra Nørhald Egns arkiv, idet man forespurgte om redaktionen var interesseret i at udgive denne.

Bogen er i hovedsagen et sammendrag af dagbogsnotater udarbejdet af Chr. Nielsen Smidt i 1838. Originalen eksisterer ikke længere, men foreligger i kopi.

Vor dagbogsforfatter sejlede næsten udelukkende i koffardifart og deltog i flere spændende togter til Østen med Asiatisk Kompagnis skibe. Han var dog med på to marinetogter. Først i 1797 med fregatten Najaden i Middelhavet og dernæst i 1800 med lineskibet Neptunus, der foretog en kort sejlads til Helsingør.

Blandt disse togter har jeg valgt at gengive skildringen af sejladsen med Najaden herunder især kampen ved Tripolis, fordi denne begivenhed formodes at have størst interesse for tidsskriftets læserkreds.¹⁾

I 1797 blev over 3000 indrollerede søfolk udskrevet til flåden. Blandt dem var Chr. Nielsen Smidt, som i februar måned opholdt sig i København. Han skulle gøre tjeneste på fregatten Najaden — et helt nyt skib bygget af fabrikmester Hohlenberg. Det var armeret med 36 kanoner og 4 karronader. Besætningen var på 350 mand. Chefen var kaptajn Steen Bille.²⁾

Baggrunden for togtet var, at den dansk-norske skibsfart led alvorlig overlast i Middelhavet. Ikke på grund af krigen mellem England og Frankrig — her var vi endnu neutrale — men på grund af barbaresk-staten Tripolis. For at beskytte deres søfart var alle europæiske sømagter tvunget til at indgå ublu aftaler med Barbaresk-staterne, hvilket bl.a. medførte årlige præster til disses herskere.

I 1796 var der kommet en ny pascha til magten i Tripolis. Han

forlangte i den anledning, at den dansk-norske regering skulle give ham en ekstraordinær gave. Det havde man nægtet, hvorfor han var begyndt at opbringe danske og norske skibe. Forhandlingerne havde vist sig forgæves. Danmark-Norge var derfor i krig med Tripolis, da fregatten *Najaden* blev sendt til Middelhavet.³⁾

Ordet overlades nu til Chr. Nielsen Smidt, hvis skildring gengives ordret.

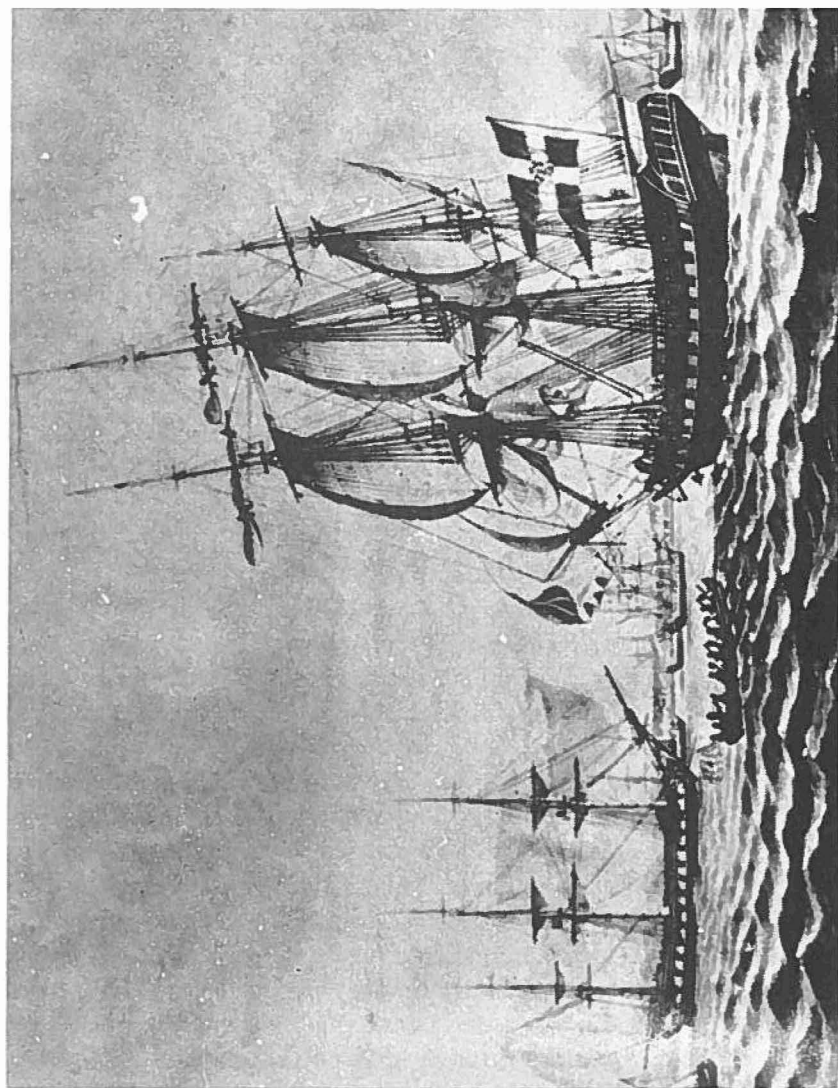
- - -

Sidst i marts måned kom jeg ombord i fregatten, der blev ført af daværende kaptajn Sten Bille. Den 1. april gik vi i sejl fra Københavns Rhed, og samme dag kom vi fæstningen Kronborg forbi under kanonerens løsning med 9 skud, som siden hvor vi kom, var den almindelige saluttering, som alle tider igen blev besvaret med lige andre skud, hvor der var fæstninger eller orlogsskibe.

Vi gik norden om Hetland (Shetland), hvor vi havde en svær storm, og den 16. april kom vi til ankers på Tangers Rhed i Afrika beliggende udenfor strædet ved Gibraltar. Her var officererne i land hos konsulen, og den 17. gik vi derfra til Gibraltar, hvor vi fik karantænepas, som altid skal have, når et skib kommer fra en tyrkisk plads til en katolsk plads eller havn, og det er bestemt til 42 dage; englænderne bryder dem ej så meget om disse regler, når kun mandskabet ombord er friske. Herfra gik vi til Malaga i Spanien, og her indtog vi forfriskning til rejsens videre fortsættelse. Tillige medtog vi mindre koffardiskibe under konvoj ind ad Middelhavet til. Efter nogle dagesophold gik vi derfra, passerte øen Sardinien, og den 8. maj ankom vi til havnen Valetta på Malta. De medbragte koffardiskibe gik fra os, alt som deres bestemmelse var, og her i Malta blev vi nu provianteret med alt til vores rejses videre fortsættelse.

Her lå en dansk orlogsbrig kaldet "Sarpen", der skulle følge med os, og tillige fik vi en maltesisk chebekke med os til brug ved landing eller entring, i fald sådant måtte behøves; den var bemannet med 45 maltesiske matroser og 2 danske søofficerer.

Med denne eskadre gik vi fra Malta den 13. maj 1797, og samme dag passerede vi øen Lampedura. Den 14. maj kom vi til en dansk orlogsfregat "Thetis", som havde ligget uden for Tripolis en tid for at passe på, at de ikke skulle bringe noget dansk skib i havnen.

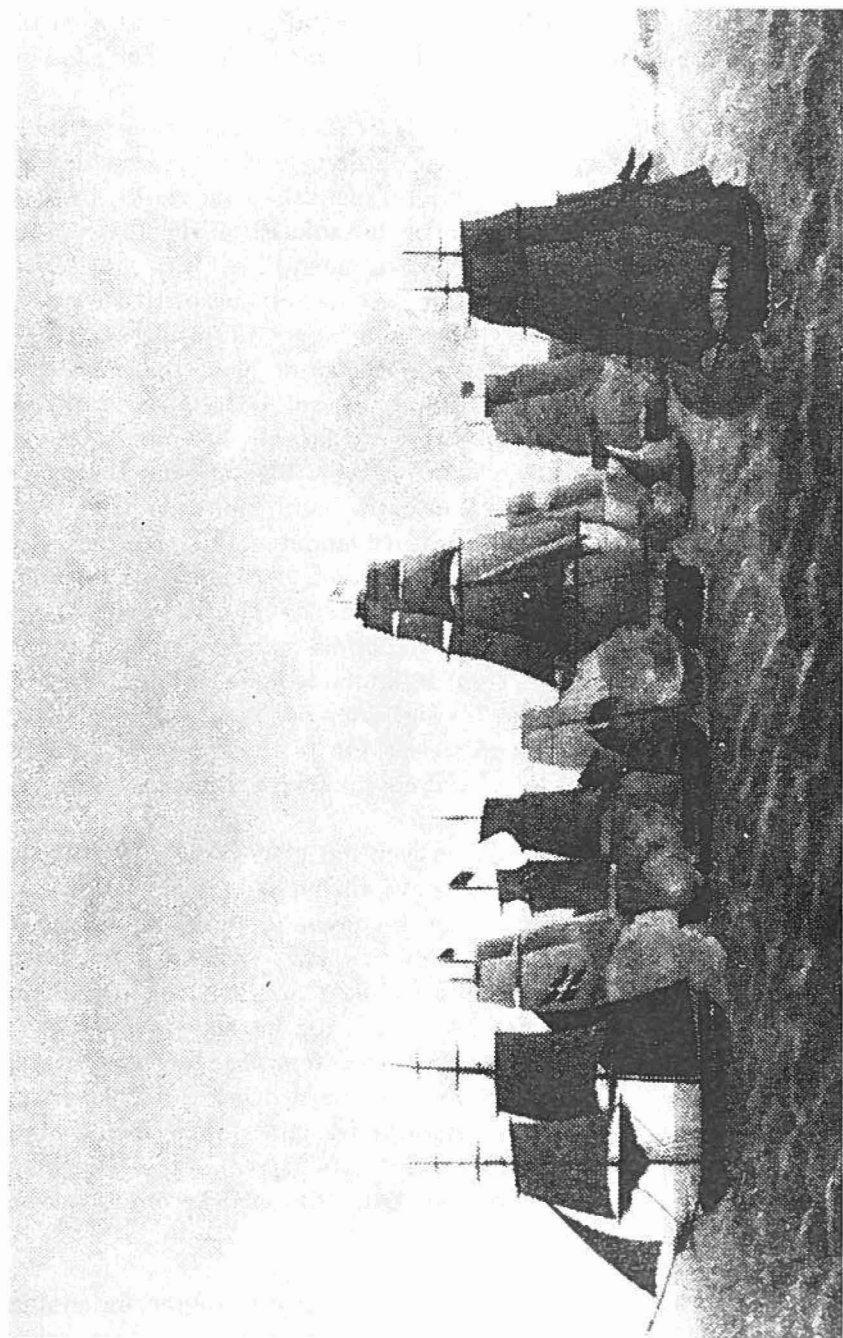
Med bemeldte fregats officerer blev der vekslet breve, som vi havde til ham fra København, hvilke lød således, at vi skulle afløse ham, og han skulle gå til Malta og proviantere og så gå hjem til København, men medtage alle de koffardiskibe, han traf, under sin beskyttelse ud af Middelhavet til den spanske sø. Efter kort tid at have været ombord hos ham tog vi afsked fra hinanden, og "Thetis" gik som meddelt hen til Malta, og vi satte kurs ad Tripolis til.

Om morgenen den 15. maj var vi under kysten af Tripolis, og vi passerede staden ved middagstid på en kanonkugles distance forbi. De sendte adskillige ud efter os; men de var alt matte, inden de kunne række os. Chefen tog nu staden og havnen samt de daværende skibe, for såvidt de kunne ses, i betragtning, og da dette var forbi, gik vi et stykke ud til søs om natten.

Morgenen den 16. maj meget tidlig gik allarmtrommen, og alting blev på det nøjagtigste istandsat til en batalje. To gange var vi på vejen ind efter havnen til, men formedelst vindstille måtte vi gøre ophold. De tyrkiske skibe, 7 i tallet, hvoraf 2 var fregatter, var: 1 på 32 kanoner og 2 på 28 kanoner, de andre 4 var noget mindre og førte ej heller så mange kanoner.

Disse 7 skibe lagde nu ud på rheden omtrent $\frac{3}{4}$ mil fra staden og de gik der til ankers. Bemeldte skibe var meget stærkt bemandede med mandskab; en af de største havde 6 a 700 mand ombord, da deres største force består i at entre deres modstandere, hvori de er stærkt øvede; men vi gjorde dem en streg i regningen, som de ikke kendte til. På hele vores skib samt briggen var fra den ene ende af skibet til den anden anbragt et net af tyk line, som kunne hejses op og igen nedfalde; det var ej en let sag for tyrkerne at hoppe der igennem.

Alt var som meddelt færdigt til slag, men tyrkerne lå til ankers ude imellem nogle øer, og der kunne ingen uden lods komme til. Vores chef, der brændte efter at hilse på tyrkerne, råbte ombord til den maltesiske chebekke, om der ej var en mand ombord, som turde påtage sig at lodse ham ud til tyrkerne, da han havde lyst til at hilse på dem. Straks meldte sig en malteser ved navn Andreas, der havde været fange i Tripolis forhen, og han kendte farvandet nøje og tilbød sig at vise os vejen. Han blev straks hentet ombord, og derpå blev der givet signal til briggen og chebekken, at de skulle gå til søs. Vi satte straks alle vore sejl til og styrede så tæt som muligt ind til de for anker liggende tyrkiske skibe, gav dem

det glatte lag fra begge sider, og derpå holdt vi igen ad søen til. Straks derpå lettede tyrkerne deres anker og holdt ligeledes ud efter os.

Klokken omtrent 4 begyndte slaget fra alle skibene, som varede til henimod klokken 8.30. Nogle af de tyrkiske skibe havde fået grundskud, og en mængde af deres mandskab var skudt, hvorfor de løb ind under fæstningen, hvor de sank. En af de største, som formedelst vindstille kom tæt ind på siden af os, blev ilde tilredt med skrå og kugler, og granater blev kastet ombord til ham fra mærsene. Disse kendte de heller ikke noget til, og de anstaltede derfor ligeledes en stor ødelæggelse iblandt dem. Da granaterne ej øjeblikkelig sprang, men løb rundt om lidt, så var tyrkerne nysgerrige efter at se, hvorledes dette kunne ske, men da de så sprang, gjorde de en forskrækkelig alarm iblandt dem. Da natten alt var begyndt, og vi kunne ej entre ham, kom han således fra os og søgte sin frelse ved at komme til landet.

I denne kamp mistede vi kun en mand, og briggen fik en mand såret, hvilket var et mirakel, da vi havde flere hundrede kugler såvel i sejlene som alle andre steder af skibet. De skød meget med deres donnerbøsser, som de kunne lægge på skibet, hvor de lystede, men de skød altid for sigt efter det mandskab, som stod på dækket. Nu måtte vi gå til søs for at reparere det istykker-skudte tovværk og andet af skibets takkelage, hvilket gav os nok at bestille hele natten.⁴⁾

Om morgenen tidligt holdt vi igen ind efter for at se, når dagen brød frem, hvad de foretog sig. Vi fik en svær sejler i sigt, som søgte efter havnen, men vi var kommen for langt til søs, så vi kunne ej indhente ham. Nu blev briggen og chebekken afsendt til Malta; briggen for at hente vand og proviant, og chebekken skulle ej bruges mere; men blev uden for havnen og passede på, at ingen kom ind eller ud derfra. Om en fem dage havde vi briggen igen med vand og proviant, og efter en ti dages forløb kom den engelske og russiske konsul ombord fra land for at mægle fred. De gik i land igen, og en officer fra fregatten fulgte med dem; men efter to dages forløb kom bemeldte officer ombord igen, og nu var freden sluttet.⁵⁾

Resten af Chr. Nielsen Smidts beretning om togtet indeholder hovedsagelig oplysninger om de havne man anløb og om rejsen

hjemad. Sidst i september 1798 ankom fregatten til København. Den blev lagt ind i havnen, og mandskabet afmønstredes med det samme. Togtet var slut.

NOTER.

- 1) Fotokopi af Chr. Nielsen Smidts dagbog (eller levnedsskildring 1777-1838). Nørhald Egn's arkiv, Tvede pr. Randers. 1976, s. 10-14. Redaktionens eksemplar vil blive afleveret til Marinens Bibliotek.
- 2) Fregatten *Najaden* er et berømt og veldokumenteret skib. Det første *Hohlenberg* konstruerede. Se herom J.H. Schultz: *Den danske Marine-1814-1848*, bd. I. Kbh. 1930, s. 45-49 og 111-21. N.T. Michaelsen: *Fra rigsarkivets marinearkivalier. Fregatterne "Najaden" 1796 og 1811 og deres konstruktør, fabrikmester Hohlenberg, hans liv og indsats i flåden.* Tidsskrift for Søværnen 1963, s. 49-67.
- 3) C.F. Wandel: *Danmark og Barbareskerne 1746-1845.* Kbh. 1919.
- 4) Smidt er en udmærket kilde. Hans oplysninger stemmer overens med Steen Billes rapporter om kampen. Og på enkelte punkter uddyber han vor viden — f.eks. oplysningen om den krigslist man anvendte. Billes rapporter er trykt i Steen Bille: *Det danske flag i Middelhavet.* Archiv for Søværnet, bd. 6, Kbh. 1834, s. 315-26. — H.G. Garde: *Efterretninger om den danske og norske Søemagt*, bd. IV, Kbh. 1835, s. 339-46.
- 5) På trods af det glimrende udfald af kampen opnåedes ved fredsslutningen ikke bedre betingelser end paschaen oprindeligt havde forlangt. Når man samtidig medregner de store tab skibsfarten led under krigstilstanden, blev det en dyr affære for det dansk-norske samfund. Fejlen lå i virkeligheden hos regeringen, som straks burde have opfyldt paschaens krav. På baggrund af tidligere erfaringer måtte man vide, at dette ville være den billigste og bedste løsning.
Jeg tilslutter mig her Gardes opfattelse. H.G. Garde: *Den dansk-norske Sømagts Historie 1700-1814.* Kbh. 1852, s. 314-16.

Ole Louis Frantzen

Indhold:

Marinehistorisk Selskab, mødeindkaldelse	50
Selskabet Orlogsmuseets Venners generalforsamling.	51
H.C. Bjerg: En amerikaner ser på dansk marinehistorie	55
Index til Marinehistorisk Tidsskrift 6. — 10. årgang	57
Kampen ved Tripolis 1797 ved Ole L. Frantzen.	65
Marinehistorisk Tidsskrift Oktober 1978 Nr. 3 11. Årgang	

- Udgives af Marinehistorisk Selskab, Selskabet Fregatten Jyllands Venner og Selskabet Orlogsmuseets Venner
- Redaktion og ekspedition: Cand.mag. Hans Chr. Bjerg, Møllevej 4, 2970 Hørsholm, tlf. (02) 86 18 28
Tillige under medvirken af museumsinspektør Ole L. Frantzen og cand.mag. Birger Thomsen.
- Udsendes 4 gange om året til medlemmerne af de tre udgivende selskaber
- Abonnement kan tegnes gennem de tre udgivende selskaber eller ved henvendelse til redaktionen
- Eftertryk kun tilladt med kildeangivelse
- Forsiden forestiller et gruppebillede af søartillerister, formentlig fra 1880'erne.